

SEBŐK FERENC

Zsigmond (1387–1437): magyar király az európai politika színpadán

Zsigmond király, a magyar középkor leghosszabb ideig trónon ülő uralkodója felemás képet hagyott maga után a történetírásban és a nemzeti hagyományban is. Kortársai és alattvalói közül sokan nem kedvelték, egyesek külföldi származása, mások politikája, megint mások az őket ért vélt, vagy valós sérelmek miatt. Mivel fiú utód nélkül hunyt el, uralmát követően pedig zűrzavaros időszak következett hazánk történetében, amelynek során egymás váltották a különböző dinasztiák az ország trónján, Zsigmond uralmának emlékezete lassacskán elenyészett a nemzeti tudatban. A modern kor történészei közül Mályusz Elemér és Engel Pál tették a legtöbbet Zsigmond uralmának jobb megismerése és helyes értékelése érdekében. A Mályusz által kezdeményezett és napjainkban is megjelenő Zsigmond-kori Oklevéltár, valamint Engel és más történészek tollából származó számos résztanulmány és monográfia jóvoltából összehasonlíthatatlanul többet tudunk a király uralkodásáról, mint akár egy félévszázaddal korábban. Arra is lehetőség nyílt, hogy Zsigmond magyarországi politikájának bemutatása mellett érdemben szót ejthessünk a király európai szintű politikai erőfeszítéseinek eredményeiről is. Jelen írás – a király halálának 570. évfordulójára emlékezve – az utóbbi gondolat jegyében született, és kísérletet tesz annak érzékeltetésére, mit jelentett Zsigmond uralkodása az európai politika szempontjából.

Luxemburgi Zsigmond, a későbbi magyar, német, cseh király, német-római császár 1368. február 15-én született IV. Károly császár és Pomerániai Erzsébet, a kor híres szépségének második gyermekeként. Nagy Lajos magyar király második leánya, Mária jegyeseként 1379-től a magyar királyi udvarban élt, hogy el-sajátíthassa jövődóbeli alattvalói nyelvét és szokásait. A király 1382-ben bekövetkezett halála után Mária királynő került a trónra, akivel szemben hamarosan ellenpárt szerveződött, amelynek tagjai a nápolyi trónon ülő Durazzói (Kis) Károlyt szerették volna magyar királlyá tenni. A bekövetkező hatalmi harc anarchiába döntötte az országot. Zsigmond ugyan 1385. november 1-jén feleségül vette Máriát, de híveik még hosszú ideig képtelenek voltak érvényt szerezni Mária hatalmi igényeinek, olyannyira, hogy az időközben meggyilkolt Károly király alattvalói foglyul ejtették a királynőt és anyját (az utóbbit meg is gyilkolták),

Zsigmond csak 1387 nyarán tudta feleségét velencei közreműködéssel kiszabadítani rabságából.

Időközben nagy horderejű változások következtek be az országban. A magyar előkelők nagyobbik része úgy kívánt úrrá lenni az országot sújtó hatalmi harcon, hogy Zsigmondot 1387. március 31-én királlyá választották, mivel egyértelművé vált, hogy az ország békéje nem biztosítható a nőuralom alatt. Az új uralkodó legfontosabb feladata uralmának megszilárdítása volt, amelynek érdekében Zsigmond szakított a 14. századi Magyarország uralkodói által alkalmazott és bevált kormányzati rendszerrel, az úgynevezett honor rendszerrel. Az országban még meglehetősen súlytalan, hatalmi bázissal nem rendelkező uralkodó csak úgy remélhette uralmának széles körben való elfogadtatását, ha nagy létszámú támogatói csoportot teremt a főpapok és bárók körében, akiknek állásfoglalásán múlt minden középkori magyar király hatalmi helyzete. Zsigmond az Anjou-korban (1301–1382) még túlnyomó többségében királyi kézen lévő váruradalmak egy részének magánkézbe adásával alapozta meg hatalmát. Zsigmond uralkodásának első szakaszában (1387–1396) ország területén lévő kb. 300 váruradalomnak és a hozzájuk kapcsolódó birtokkomplexumoknak nagyjából a fele volt királyi kézen. A király uralmának első évtizedében a helyzet gyökeres változásokon ment keresztül. Óriási birtoktömbök (kb. 80 uradalom) kerültek magánkézbe örökadomány, vagy zálogbirtok formájában, míg a király közvetlen uralma alatt a váruradalmaknak mindössze 20%-a maradt. Zsigmondnak hosszadalmas küzdelmet kellett folytatnia a hatalmát elfogadni nem hajlandó előkelőkkel, akik korábban az említett Durazzói Károlyt, majd annak halála után fiát, Nápolyi Lászlót több ízben is trónkövetelőként léptették föl Zsigmonddal szemben. A király feleségének 1395. május 17-én lovasbalesetben bekövetkezett halála után házassági kapcsolatra lépett Cillei Hermann leányával, Borbálával, s így biztosította magának a leghatalmasabb magyarországi főúri liga vezetőinek, a Cillei és a Garai családoknak a támogatását.

Az új király előtt tornyosuló feladatok közül az egyik leginkább súlyos a török veszély volt. Az oszmánok első ízben 1354-ben jelentek meg az európai kontinensen a Bizánci Birodalom segédcsapataiként. Az egykor hatalmas Birodalom már csak árnyéka volt korábbi önmagának, az oszmánok segítségével kívánta megerősíteni fennhatóságát a Balkán félszigeten élő korábbi alattvalói fölött. A törökök azonban hamarosan már saját szakállukra hódítottak a félszigeten: 1389-ben Rigómezőnél (Kosovo Polje) tönkrevérték a balkáni népek szerb vezetés alatt harcoló alakulatait, uralmuk alá hajtották Bulgáriát, csaknem a teljes Szerbiát, és 1391-ben első alkalommal törtek be a magyar királyság területére. Zsigmond a fenyegető veszélyt komolyan vette, és idejében hozzálátott a védekezés megszervezéséhez. E mellett 1389 és 1394 között négy ízben személyesen vezetett hadjáratot Szerbia területén a török ellen. 1396-ban elérkezettnek látta az időt a török kérdés átfogó rendezéséhez. A király széles körű európai összefogással, a keresz-

tény univerzalizmus eszméjét felelevenítve keresztes-hadjáratot szervezett, amelynek célja a török Európából való kiűzése, és a Bizánci Birodalom megsegítése volt. A seregben a főerőt a magyar király csapatai alkották, de a nagy számban megjelenő francia lovagok mellett megtalálhatóak voltak benne angol, német, cseh, itáliai, lengyel egységek, sőt a havasalföldi vajda csapatai is. A keresztesek Budán gyülekeztek, a Duna mentén előrenyomulva betörték a török által megszállt területekre, végül több kisebb erősség elfoglalása után Nikápoly ostromához fogtak. A várat védő török csapatok fölmentésére maga a szultán indult el. 1396. szept. 28-án zajlott le az első nagy nyíltmezei összecsapás a lovagi harcmodort alkalmazó keresztény sereg és az akkor még szokatlan, de igen hatásos taktikával küzdő oszmánok között. A nikápolyi csata az európai keresztes csapatok tökéletes vereségét hozta. Maga Zsigmond, aki a hadvezetésben sem ekkor, sem később nem mutatott különösebb jártasságot, alig tudott elmenekülni, hajón Konstantinápolyba ment, s csak többhavi távollét után, 1397 elején, Dalmácián keresztül tért haza.

A nikápolyi kudarc után Zsigmond törökkérdésben tanúsított magatartását a katonai, diplomáciai és dinasztikus eszközökkel való politizálás egyensúlyával jellemezhetjük. Egy részről erősítette a kapcsolatokat a Magyarországgal szomszédos kisebb államok (Szerbia, Havasalföld, Bosznia) uralkodóival, hogy ez által egyfajta ütközőzónát hozzon létre országa és a Török Birodalom között. Másrészt megkezdte az ország határvédelmi rendszerének kiépítését a határok mentén s azon belül is, amely végvárak összefüggő láncolatán, és az őket kiszolgáló hátszomszági területek gondos megszervezésén nyugodott. Ezt a célt szolgálta Zsigmond hadügyi reformja is, amelynek értelmében a hagyományos nemesi felkelésen felül minden birtokos 20 jobbágytelek után egy lovas íjászt tartozott fegyverbe állítani, a rendszert telekkatonaságnak (portalis militia) nevezték. Uralmának végén kísérletet tett a korban modernnek számító zsoldossereg megszervezésére is, ennek kiforrását azonban már nem érthette meg. Harmadrészt igyekezett a szomszédos országok uralkodóit, előkelőit magyarországi birtokadományokkal lekötöztetettjévé tenni, és így az ország védelmét még biztosabb alapokra helyezni. Ennek a politikának maradandó eredményeként került 1427-ben magyar kézre Nándorfehérvár (Belgrád), amely csaknem 100 évig a magyar határvédelem oszlopa volt a törökkel szemben.

Zsigmond nagy léptékű, európai összefüggésekben is meghatározó politikai tevékenységének sikeres kibontakoztatásához az is hozzájárult, hogy Bajezid szultán (a nikápolyi győző) az 1402-es ankarai csatában súlyos vereséget szenvedett Timur Lenk mongol hódítótól, s maga is fogságba került, ahol később elhunyt. Utódai között az öröklés kapcsán dinasztikus küzdelem bontakozott ki, ez által a Török Birodalom európai térfoglalása több évtizedes halasztást szenvedett.

A 14–15. század fordulóján a kereszténység egyik legsúlyosabb problémája az immáron több évtizede tartó egyházszakadás volt. 1378. szeptember 20-án a VI.

Orbán pápától elpártolt bíborosok Robert von Genf személyében ellenpápát választottak, aki a VII. Kelemen nevet vette föl. Az esemény hatásai Zsigmond egész pályafutására nézve meghatározó jelentőségűek voltak. A hagyomány szerint Zsigmondot apja, IV. Károly mindig is a római pápa követésére intette. A kérdés akkor került a király érdeklődésének homlokterébe, amikor először 1410-ben, majd 1411-ben ténylegesen is megválasztották római királlyá, mivel ebbéli minőségében rászállt az *advocatus ecclesiae* hivatala is.

A kérdés aktualitását tovább növelte egy 1409-ben bekövetkezett esemény: a római és avignoni pápák közötti szakadás miatt mindkét pápát elhagyó bíborosok a pisai zsinaton mind XII. Gergelyt, mind XIII. Benedeket letették, és helyettük V. Sándor néven új pápát választottak, akit a következő év május 10-én Baldassare Cossa követte XXIII. János néven. A kereszténységnek immáron 3 pápája volt. Zsigmond római királynak ettől fogva legfontosabb feladata az egyházszakadás megszüntetése volt, már csak azért is, mert a későbbiekben remélt császárrá koronázását csak egy legitim, mindenki által elismert pápától remélhette. A király meglehetősen kényes helyzetben volt, mert az atyai intelem szerint a pápai trónon VI. Orbán helyébe lépő XII. Gergelyt kellett volna támogatnia, már csak azért is, mivel Zsigmond elődje a római királyi tisztségben, Pfalzi Ruprecht végig kitartott Gergely pápa mellett. Reálpolitikai megfontolásokat is figyelembe kellett azonban venni. XXIII. János ténylegesen kezében tartotta a pápai állam területének nagy részét, jövedelmeivel is jórészt ő rendelkezett, ráadásul híveinek száma is egyre gyarapodott. A pisai pápa szemben állt avval a Nápolyi Lászlóval is, aki a magyar trón követelőjeként korábban sok borsot tört Zsigmond orra alá. Nem meglepő ezek után, hogy Zsigmond hamarosan megállapodásra jutott XXIII. Jánossal.

1413. június 8-án Nápolyi László bevonult Rómába, a pápa menekülésre kényszerült. Ekkor Zsigmond sietett szövetségese megsegítésére. Közbeavatkozásnak eredményeképpen Guadantonio da Montefeltro urbinói gróf állt a pápa szolgálatába, és sietett a pápai csapatok megsegítésére, aminek révén sikerült a pápai állam helyzetét megszilárdítani.

A kereszténység egységét helyreállítani hivatott zsinat összehívására XXIII. Jánost nem a Zsigmondtól kapott közvetett segítség miatti hála készítette. A pápa valójában már 1413. március 1-jén (a helyszín megnevezése nélkül) meghirdette az egyetemes zsinatot. Az év nyarán a pápa úgy tájékoztatta Zsigmondot, hogy vele egyeztetve 3 hónapon belül meg fogja nevezni a zsinat helyszínét. A pápa küldöttei Comoban találkoztak Zsigmonddal, aki megválasztott római királyként az egyetlen olyan tekintély volt a keresztény világban, akit mindhárom pápa hívei elismertek. Csak ő hirdethette meg a zsinat helyszínét, hiszen ha ezt XXIII. János pápa teszi meg, a másik két pápa követői biztosan elutasították volna a zsinatnak még csak a gondolatát is, Zsigmond meghívását azonban mindannyian presztízvesztés nélkül elfogadhatták. 1413. karácsonyán XXIII. János és Zsigmond sze-

mélyesen találkoztak Lodiban, és közösen bocsátották ki a zsinati meghívókat 1414. november 1-jére Konstanzba, ahová Zsigmond november 8-ai aacheni koronázása után karácsony estéjén érkezett meg, hogy a zsinat végre elkezdhesse munkáját.

XXIII. János pápa várakozásával ellentétben, aki abban reménykedett, hogy a zsinat egyedül őt fogja legitim pápának elismerni, Zsigmond álláspontja kerekedett fölül, aki szerint a szkizma megszüntetésének egyetlen lehetséges megoldása, ha mindhárom pápa együttesen lemond, vagy a zsinat leteszi őket. XXIII. János látván álláspontjának alulmaradását megkísérelte titokban elhagyni Konstanzot, Zsigmond azonban elfogatta, és fogolyként vitette vissza a zsinat helyszínére, ahol hosszadalmas huzavona után sikerült lemondásra kényszeríteni.

XII. Gergely lemondása viszonylag könnyedén megoldódott, XIII. Benedek támogatóinak köre azonban már keményebb diónak bizonyult. Benedek egy részről szívós következetességgel ragaszkodott pápai méltóságához, másrészt sikerült maga mögé állítania az ibériai királyságokat, a pireneusi hercegségeket, a francia püspöki kar nagy részét és a skót királyságot is. Zsigmond történelmi jelentőségű érdeme, hogy magára vállalta a Benedekkel való személyes találkozással járó fáradságokat. Már 1414-ben javasolta Ferdinánd aragóniai királynak a személyes találkozást. Az aragóniai király ekkor még XIII. Benedeket támogatta, akivel meg is állapodott a Zsigmonddal való találkozás ügyében. A tervezett találkozót 1415 áprilisára, vagy az azt követő nyári hónapok valamelyikére szándékoztak időzíteni, és Nizzában kívánták megtartani. Többszöri követküldés után a felek abban állapodtak meg, hogy a találkozót végül az év nyarán Perpignanban fogják megtartani. Ferdinánd király betegsége miatt nem vállalhatta a hajóutat Nizzába, ezért beleegyezett az új helyszínbe. XIII. Benedek pápa július 31-én, Ferdinánd király, akit továbbra is hátráltatott betegsége, augusztus 31-én érkezett Perpignanba. Zsigmond július 18-án indult el Konstanzból, hosszú és fárasztó utazással Svájcban és Franciaországon keresztül eljutott Narbonne-ba, 1415. szeptember 17-én lépte át az aragón határt, Alfonso trónörökös apja megbízásából Salsesben üdvözölte Zsigmondot, aki Canet várában szállt meg. Szeptember 19-én többek között Garai Miklós nádor és más előkelők társaságában Perpignanba érkezett, ahol nagy előkészületeket tettek fogadására, két bíboros, valamint a kasztíliai király követei: a Montecat-rend nagymestere és a rend tagjai fogadták több más előkelővel egyetemben. A város kapujában adták át Ferdinánd király ajándékát, egy gazdagon felszerszámozott kasztíliai lovat, amelyen Zsigmond szállásáig lovagolt mintegy 300 fegyveres kíséretében.

Zsigmond szállása Perpignanban a ferencesek kolostorában volt, amelyet Ferdinánd parancsára gazdagon feldíszítettek. Őt és kíséretét itt tartózkodása alatt Ferdinánd és Benedek látták el. Ferdinánd várható költségeire való tekintettel már szeptember 12-én 1000 arany aragón forintot vett kölcsön Péter tarragónai érsektől, melynek fedezetére saját asztali ezüstjét vetette zálogba. Az utazás egyéb-

ként Zsigmondnak is sokba kerülhetett. Konstanzból való elindulása előtt Lajos bajor hercegtől 23 000 forintot vett föl, amelyből 11 000 forint kölcsön volt, a többivel más címen tartozott a hercegnek. A király perpignani tartózkodása során is kölcsönök felvételére kényszerült, kíséretének tagjai pedig saját vagyonukból voltak kénytelenek fedezni az ott tartózkodás költségeit. Zsigmond október 18-án kelt oklevelében például Dévény várát és tartozékait adományozta Garai Miklósnak költségei fejében, melyek az oklevél szerint 20 000 forintot tettek ki. Mindez együtt azzal, hogy a Zsigmond kíséretéhez tartozók – elsősorban a németek – szerfelett csodálkoztak az aragón király bőkezűségén.

Ferdinánd gazdag ajándékokkal halmozta el a vendégeket: Zsigmond egyik emberét aranyozott ezüst fedeles kupával jutalmazta meg, udvartartásának tagjait különböző pénzüsszegekkel halmozta el.

A tárgyalások lezárulta után az uralkodók kölcsönösen kitüntették egymás híveit: Ferdinánd Garai Miklósnak és másoknak is rendjeleket adományozott, Zsigmond pedig utasította követeit, hogy az aragóniai, kasztíliai, leóni és navarrai királyokat, az aragón uralkodót, feleségét és fiát, valamint 30 aragón nemest vegyék fel a Sárkány-rend tagjai közé. Még perpignani tartózkodása alatt Didacus Gomecii zamorai püspököt és Henriket, a kasztíliai király sógorát felvette tanácsosai sorába, és a comes palatii méltóságot adományozta nekik. Ugyanekkor Ferdinánd is osztogatott kitüntetésekkel Zsigmond kísérete tagjainak. A Hettyei és Bátéi család címeres levelét október 30-án nyerte el az aragón királytól, amely egyike azon kevés középkori címereknek, melyeket magyar családok külföldi uralkodóktól nyertek.

A találkozó megélénkítette az aragón és a magyar udvar közötti kulturális kapcsolatokat is. A Ferdinánd udvarában követi szolgálatot teljesítő Fernán Pérez Guzmán spanyol moralista költő és történetíró Santa Elisabet de Ungria című himnuszának témaválasztását – egy új keletű hipotézis szerint – befolyásolhatta a Zsigmonddal, illetve kíséretének tagjaival való találkozás, amelyre egyébként sor kerülhetett a kasztíliai udvarban is, ahol II. János ugyancsak szívélyesen fogadta Zsigmond küldötteit.

Zsigmond szeptember 21-én és 22-én is találkozott XIII. Benedekkel, aki a személyes találkozások alkalmával lemondási szándékát hangoztatta, de ténylegesen nem mondott le méltóságáról. Bár a pápa álláspontját nem sikerült megingatnia, Zsigmondnak sikerült elérnie, hogy a korábban Benedeket támogató hercegek a zsinat oldalára álltak. Október elején kelt levelének tanúsága szerint a pápa lemondást illetően teljes egyetértés van közte és az aragón, valamint a kasztíliai királyok között. Mivel a pápa rendíthetetlennek mutatkozott, Zsigmond október végén elutazni készült Perpignanból, amire végül november 6-án került sor. 1415. december 13-án létrejött a narbonne-i szerződés, elhárult a legfőbb akadály a keresztény világ egységének helyreállítása elől, mivel Benedek hívei, Aragónia, Kasztília és Navarra királyai, a foixi és armagnaci grófok és a skót ki-

rály követi a szerződés értelmében megtagadták tőle az engedelmességet. Zsigmond legfőbb történelmi érdemeként könyvelhető el, hogy a spanyolok 1416 őszétől vonakodva ugyan, de egyre nagyobb számban jelentek meg Konstanzban, ahol ötödik zsinati nemzetként való elismerést nyertek, így a zsinat végre ténylegesen egyetemes jellegűt öltethetett.

Ezt követően Zsigmond az európai politikai élet másik nagy problémájának, a több évtizede dúló angol–francia háborúskodás lezárásának szentelte figyelmét. Az Ibériai-félszigeten elért sikerek után Párizsba ment a francia királlyal folytatandó tárgyalások céljából. Majd átkelt a La Manche-csatornán, és V. Henrik angol királlyal tárgyalt a béke előmozdítása érdekében, de a megbeszélések végén 1416. augusztus 15-én Canterburyben franciaellenes szövetség jött létre a két uralkodó között.

Zsigmond 1417. január 27-én váratlanul megjelent Konstanzban. A hosszan elnyúló viták a körül forogtak, hogy a zsinatnak előbb a megkezdett egyházreformot kell-e véghezvinnie, vagy meg kell választania az általánosan elfogadott legitim pápát. Zsigmond politikusi kvalitásait dicséri azon törekvése, miszerint előbb mindenképpen a reformot kell megvalósítani. A reform elodázása és a korai pápaválasztás együtt járt volna azzal, hogy a király elveszítette volna a zsinat fölötti hatalmát, ami Zsigmond egyéb törekvéseinek kudarcát is előidézhette volna. Ezzel összefüggésben kell megemlítenünk, hogy a király az európai politika szövevényes szálainak kibogozása során sem feledkezett meg magyarországi érdekeinek védelméről: a zsinat elkeseredett ellenállását legyűrve elismertette a mindenkor magyar uralkodó főkegyúri jogát, vagyis a magasabb egyházi tisztségek betöltése feletti rendelkezést.

A zsinat végül 1417. november 11-én Oddo Colonna személyében megválasztotta az új pápát, aki az V. Márton nevet vette föl. Zsigmond azonnal biztosította az új pápát hűségéről, s ezzel feltette a koronát addigi diplomáciai tevékenységére: 1378 óta a kereszténységnek újra mindenki által elismert, legitim pápája volt. Ezzel a tettevel a római király régi fényében csillogtatta meg vezető szerepét az európai uralkodók között.

Zsigmond uralkodásának második felében sem veszítette el szem elől az egyházzal kapcsolatos kérdéseket, noha tevékenysége elsősorban a cseh királyság megszerzésére, a német lovagrend és a lengyelek közötti konfliktus elsimítására, a huszitizmus leküzdésére, és végül, de nem utolsó sorban a török kérdés megnyugtató rendezésére irányult. Az utóbbi kérdéskörrel kapcsolatosan meg kell említenünk Lazarevics István szerb despotával kötött megállapodását, amelynek értelmében 1427-ben Nándorfehérvár és több más végvár magyar kézre került hatékonyan erősítve a török 1419 óta ismét egyre erősebben megnyilvánuló támadásaival szembeni védekezést. Evvel kapcsolatos Zsigmond utolsó aktív törökellenes fellépése is: az egyik szerb erősség, Galambóc (Globovac) kapitánya várát a szerb uralkodó utasításával ellentétben nem Zsigmondnak, hanem az oszmánoknak adta

át. A magyar uralkodó ostrommal próbált érvényt szerezni igényének, amely azonban kudarcba fulladt a vár fölmentésére érkező török sereg miatt, s csak az utóvéd szilárd helytállásának köszönhető a súlyosabb vereség elkerülése.

Az 1431. évi baseli zsinat napirendjén a huszita eretnekséggel kapcsolatos lépések is szerepeltek. Zsigmond egyrészt cseh királyi mivoltában érdekelt volt a kérdés megnyugtató rendezésében, másrészt fontos volt számára, hogy végre elnyerje az óhajtott császári koronát. A zsinaton IV. Jenő pápa és a zsinati atyák között kitört konfliktusban Zsigmond az utóbbiak védelmére kelt, de szembeszegült a zsinattal is, amikor az le akarta tenni a pápát. Az 1433-as esztendő végre meghozta neki a római bevonulást és a császári koronát.

A zsinaton megszületett a megegyezés a huszitákkal, amelynek értelmében a mozgalom mérsékeltebb szárnya bizonyos engedmények fejében szakított a militáns csoporttal, ami összhangban volt Zsigmond csehországi érdekeivel. Ezt követően a császár már nem vett részt a zsinat munkájában, kiváltképpen az után, hogy az beleavatkozott a császárság belügyeibe.

Zsigmond még megérte a zsinat Ferrarába való áthelyezését és a kereszténység egységének helyreállítása érdekében tárgyalni kívánó bizánci küldöttség megérkezését. 1437. december 9-én a morvaországi Znaimban hunyt el. Uralkodása az európai történelem egyik leginkább figyelemreméltó időszakára esett. Zsigmond a szó középkori értelmében „nemzetek feletti” keretekben gondolkodó politikus volt, aki képes volt a regionális érdekek talajáról fölemelkedve a kereszténység egészének érdekeit figyelembe vevő törekvéseket érvényesíteni. Személyes tulajdonságait mesterien tudta kamatoztatni az egyházi kérdésekkel, diplomáciai ügyekkel, stratégiai döntésekkel kapcsolatos tárgyalásokon. Munkatársait szerencsés kézzel válogatta össze, magyarországi uralkodásának kezdetén tapasztalható zavarokból levonta a megfelelő tanulságokat, és a továbbiakban szilárdan maga mögött tudhatta az ország meghatározó politikai erőit.

Magyarország szempontjából nézve Zsigmond félévszázados uralkodása két részre osztható. Az első korszak a trónutódlást követő zavarok leküzdésének és a török kérdés kiéleződésének időszaka, míg az ezt követő csaknem négy évtized a stabilitás időszakaként jellemezhető. A király újra biztosította a magyar uralkodók számára főkegyúri jogot, a déli végvári vonal kiépítésével pedig megteremtette a török elleni sikeres védekezés lehetőségét. A magyarországi kormányzás szilárdságát jól jellemzi az a tény, hogy a király összeurópai érdekek biztosítására irányuló politikájának intézése során hosszú éveken keresztül tartózkodott távol az országtól anélkül, hogy ezzel bármiféle belpolitikai zavart idézett volna elő. Idejében az uralkodói méltóság gyakorlása és a királyi utazás jól összeegyeztethetőek voltak. A király ily módon nem csak magyar uralkodóként alkotott maradandót, hanem tevékenysége világtörténelmi jelentőségűnek minősíthető, jól példázva a középkor sajátos nemzetek feletti, integráló szerepet betöltő császár eszményét.